125 JAAR OVER EN MET KONIJNEN

Tekst: Gerrit Grooten.

Over onze konijnen is en wordt hopelijk nog veel geschreven en gepraat. Ons mooie blad en de voorgangers daarvan, hebben daarbij een grote rol gespeeld. Als je de geschiedenisboekjes, die in de loop van de jaren gemaakt zijn, de revue laat passeren, kom je allerlei namen tegen die ook nu nog tot de verbeelding spreken. Wat te denken van C.S.Th. Van Gink of van Fr. C. Schaedtler. Bij Van Gink wordt als eerste aan hoenders gedacht, maar ook op het gebied van konijnen, cavia's en kleine knagers stond deze grootheid z'n mannetje, getuige de boeken, maar vooral prachtige tekeningen die we van hem kennen. Een andere grootheid vind ik Friedrick Joppich. Zoals onze Schaedtler ver over de landsgrenzen bekend is geworden, geldt dat ook voor Joppich. Velen van ons kennen zijn boeken. Toch wil ik met enige nadruk eveneens mensen als Coen Gelein en Rinus Verhelst noemen. De lijst van namen is veel groter, maar dit zijn mensen die in woord en geschrift behoorlijk aan de weg getimmerd hebben.

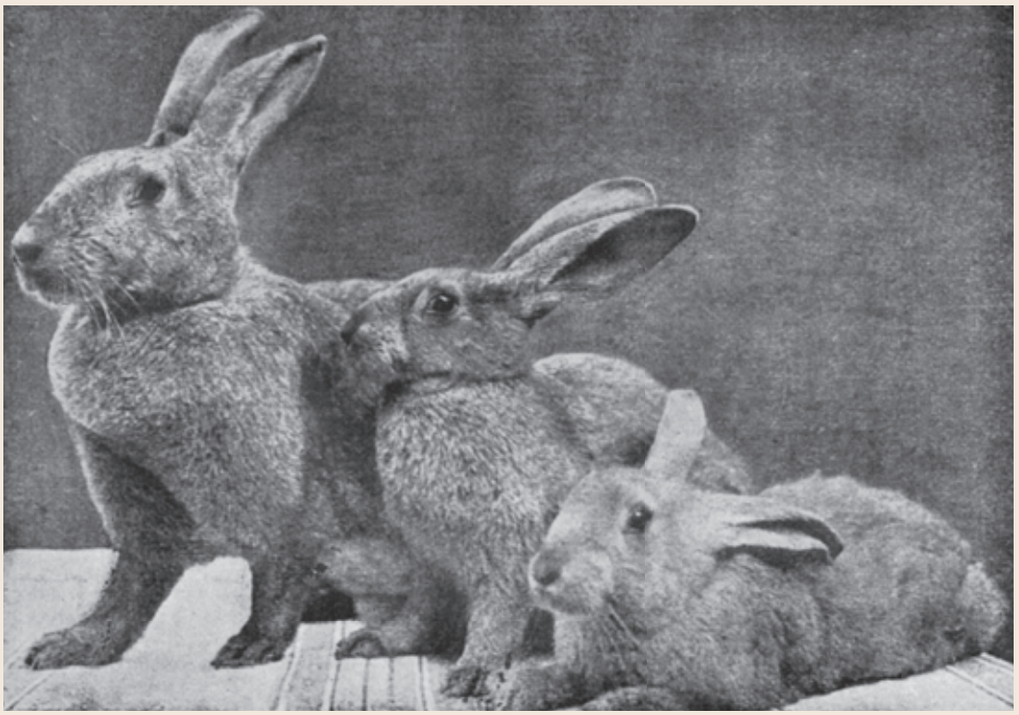

IJzergrauwe Vlaamse reus uit de begintijd.

Op veel wat er geschreven is, grijpen we nu terug. In dit verhaal wil ik trachten een aantal aandachtspunten betreffende onze konijnen nader te belichten, zonder uitputtend te zijn, want dat lukt niet op een paar bladzijden.

Het konijn historisch gezien

De konijnenliefhebberij is zeer oud, maar in tegenstelling tot hoenders en duiven is er weinig over bekend. We moeten ons tevreden stellen met wat gegevens die we vinden op enkele 17e en 18e eeuwse schilderijen. Meestal zien we dan zogenaamde boerenkonijnen, rasloos naar kleur en type, maar forser dan wilde konijnen. Toch zien we een paar keer het zogenaamde Hollandse konijn, nog niet zoals we nu onze Hollanders kennen, maar wel met de voorste lichaamshelft wit. Later hebben de Engelsen de Hollander gemaakt, zoals wij hem nu kennen. Het pooltje met z'n markante kop bestond toen ook al, zij het bij lange na niet zoals het huidige type. Historisch staat vast, dat 100 jaar voor het begin van onze jaartelling de Phoeniciërs, die het huidige Spanje bezochten, al wilde konijnen aantroffen. Deze Phoeniciërs brachten konijnen naar eilanden als de Balearen (Ibiza, Mallorca en Menorca). Vanaf 1550 is er iets bekend over vorderingen die men maakte op het gebied van

Het Lotharinger Reuzenkonijn.

Het Lotharinger Reuzenkonijn is een kruisingsproduct, van het gewone landkonijn met den Vlaamschen Reus en

Groot Lotharinger die nog nauwelijks lijkt op de fraaie tekening van nu.

VERDEELING DER RASSEN NAAR GROOTTE EN GEWICHT.

Groote rassen:	Vlaamsche Reus.
	Lotharinger Reus.
	Fransche Hangoor.
	Engelsche „
	Blauw Weener.
Midden rassen:	Angora.
	Papillon.
	Japansch konijn.
	Belgisch Haaskonijn.
	Nederlandsch Havana.
	Thüringer (Woud) Konijn.
Kleine rassen:	Hollandsch Konijn.
	Zilver „
	Russisch „
	Black en Blue and Tan.
	Havana and Tan.
	Poolsch Konijn.

Deze standaard treedt in werking 1 Januari 1912.

Verdeling van de rassen in 1911.

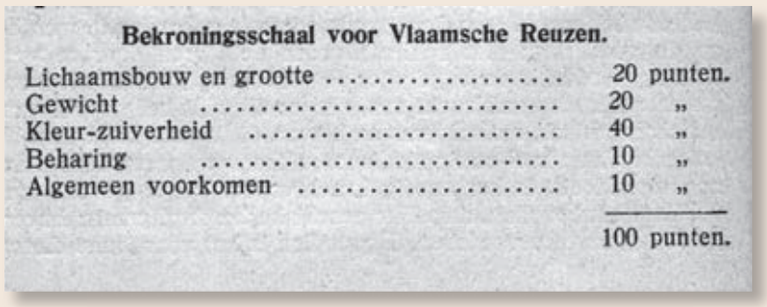

Bekroningsschaal voor Vlaamsche Reuzen.

Lichaamsbouw en grootte	20	punten.
Gewicht	20	„
Kleur-zuiverheid	40	„
Beharing	10	„
Algemeen voorkomen	10	„
	100	punten.

Puntenschaal in de tijd van K. van Olst en Van Gink.

selectie, tamheid, grootte en kleur. Nadat de monnik Mendel zijn erfelijkheidsproeven had genomen, is er meer lijn in de konijnenfokkerij gekomen. Overigens beweert de Duitse wetenschapper Otto Wilde dat Europa ook voor de ijstijd door konijnen bevolkt was. Door het zeer koude klimaat werden ze uitgeroeid en tot in Spanje teruggedrongen. We kunnen daarom gerust aannemen dat Spanje de bakermat van konijnen is. Ook de Romeinen hielden konijnen, afkomstig uit Spanje, in een soort wildpark dat men af kon sluiten. Konijnen werden als een culinaire lekkernij beschouwd.

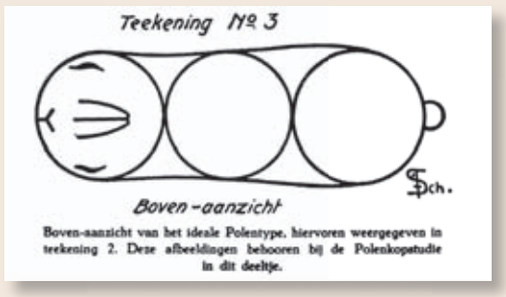

Boven-aanzicht van het ideale Polentype, hiervoren weergegeven in teekening 2. Deze afbeeldingen behooren bij de Polenkopstudie in dit deeltje.

Tekening van de Pool door Schaedtler.

Verhoudingsgewijs is ons konijn nog een jong huisdier. Zo was de hond 12000 geleden al met de mensen vertrouwd. De Duitse professor Dr. Nachtsheim heeft in zijn boek 'Van wild dier naar huisdier' het hele proces over de domesticatie en veredeling van ons konijn beschreven (1949). In de vroege middeleeuwen hielden Franse monniken al konijnen. We moeten er nu niet aan denken, maar in die tijd waren, nog niet, of pas geboren jongen een lekkernij. Ik heb die denkwijze ook gehoord tijdens een Spaanse tentoonstelling, waar ik uitgenodigd was om te keuren (Valls, sept 2000). Daar zaten

Havanna uit 1920.

rammen en voedsters in dezelfde kooi, met alle gevolgen van dien. Er is, zo kunnen we vaststellen, historisch gezien veel omtrent het konijn veranderd.

Het konijn als economische factor

Bij het doorsnuffelen van boekjes en brochures over het economisch nut van konijnen stuitte ik met name op het ras Angora. Zo lees ik in een boekje, geschreven door A.H. Rozendaal en uitgegeven door Misset NV, dat er kort na de eerste wereldoorlog veel aandacht gevestigd is op de Angora, vanwege de wol en als prima 'vleeschkonijn'. De wol werd later onder andere gebruikt in pilotenjassen. Het gevolg was dat velen met de fokkerij van dit ras begonnen in de hoop er een bijverdienste, of zelfs broodwinning, uit te halen, zoals dat ook in Frankrijk en Engeland het geval was. In die tijd was er in ons land nauwelijks fokmateriaal. Daar kwam bij dat mensen die de fokkerij promootten, het deden voorkomen alsof er grote winsten waren te behalen en dat er geen, of nauwelijks kennis voor nodig was! In die dagen was het een kwestie van geld om met de fokkerij te beginnen. Er werden kapitalen besteed aan de import, prijzen van 50 tot 100 Engelse ponden voor een enkel dier was geen uitzondering. Men ging ervan uit dat één Angora fl 5,- per jaar opbracht, 1000 dieren dus fl. 5000,-, maar men vergat dat dit niet zonder personeel kon. "Zo herinner ik mij", schrijft H. Rozendaal, "dat een fokkerij op de Veluwe van dik 1000 dieren na een jaar weer verdwenen was vanwege een te groot optimisme en te hoge bedrijfskosten". Toen is het bewijs geleverd dat het houden van Angora's alleen rendabel was als éénmanszaak en voor bijverdienste opgezet. Het is dan geen 'rijkmakerij', maar er is een niet te versmaden bijverdienste uit te halen. De voornaamste eisen zijn echter dat men in de eerste plaats in hart en nieren dierenliefhebber moet zijn. Een dier, zo redeneerde men, geeft enkel rendement, wanneer men het met grote liefde en kennis van zaken verzorgd. Dit gegeven geldt voor Angora's in het bijzonder. Ik wil u hier een kleine inkomsten – uitgaven berekening uit vroeger tijden niet onthouden!

Uitgaven:

Aankoop 1 – 3 Angora's	f 100,-
40 hokken	f 400,-
Voer voor 4 oude en 30 jongen	f 40,-
Totaal:	f 540,-

Inkomsten:

Wolopbrengst van de 4 oude dieren	f 36,-
Idem jonge 30 dieren	f 90,-
3 geslachte ongeschikte dieren	f 15,-
Totaal:	f 141,-

Aan het eind van het jaar is de waarde van het aanwezige materiaal, waarbij 10 % van de waarde van

Vakkundig geslachte konijnen die even moeten "besterven".

de hokken wordt afgeschreven:

4 oude dieren	f 100,-
27 jonge dieren	f 505,-
40 hokken	f 360,-
Totaal:	f 965,-

Er is berekend dat als men zo te werk gaat, dat men dan op het eind van het derde jaar uit eigen fok op een sterkte kan zijn van 150 dieren en ongeveer 180 hokken. Dat zou dan een netto winst opleveren van ca. f 1050,- plus een materiaalwaarde van ca. f 1975,-

Nog iets over de wolproductie

Voor de Angorafok was de wolproductie van beslissende betekenis. Door onderzoeken in de jaren 1935 – 1945 kwam men er achter dat de hoeveelheid wol tussen de 250 en 600 gram ligt. Onder de 250 gram per konijn is volstrekt onvoldoende. De beste prestaties leveren de voedsters, die 100 tot 150 gram meer produceren dan ongecastreerde rammen. In Duitsland hield men van ieder dier de wolopbrengst bij en daarmee kwam men tot een volgende jaarproductie:

Rammen met een jaarproductie:

Beneden 300 gram	onvoldoende
Van 301 – 350 gram	voldoende
Van 351 – 400 gram	goed
Van 401 – 450 gram	zeer goed
Boven 450 gram	uitmuntend

De voedsters moesten voor een zelfde beoordeling per jaar 50 gram meer produceren.

Andere rassen

Vanaf het moment dat we in ons land konijnen zijn gaan houden, werd er voornamelijk gekeken naar wat het oplevert. Zo schrijft Fr. C. Schaedtler in zijn boek 'Konijnen: verzorging, teelt en rassen', het volgende en ik citeer: *"In den loop der jaren werd mij menigmaal mondeling, zowel als schriftelijk, gevraagd of het fokken van konijnen lonend kan zijn. Het is moeilijk hierop een kort en positief antwoord te geven. Wij moeten hierbij een onderscheid maken tussen de ideële, de praktische en de financiële zijde van het vraagstuk.*

*De **ideële zijde** is steeds lonend, want het verzorgen en fokken van rasdieren kan een bron van intens genot zijn en ontspanning na een zware dagtaak. Het kweken, verbeteren en tentoonstellen van fraaie levende wezens*

en het zien van al het schone dat de natuur ons biedt heeft zelfs esthetische waarde.
*De **practische zijde** kan, mits goed opgezet, er toe leiden dat een fokkerij geregeld een stuk voedzaam vlees voor de keuken levert, waardoor de kosten van het levensonderhoud worden ontlast. De huiden kunnen in eigen huis tot bontwerk verwerkt worden.*
*Wat de **financiële zijde** aangaat, moet gezegd worden dat konijnenfokkerij slechts dan rendabel is, wanneer men:*
***A.** Het benodigde voer zoveel mogelijk zelf verbouwt en*
***B.** Alle werkzaamheden zonder betaalde krachten uitvoert.*
Ook bij de konijnenfokkerij, -en dit geldt mede voor de grootfokkerij-, moet men op de kleintjes letten. Zij kan, indien er veel aan arbeidsloon af moet, in normale tijden nooit lonend zijn". Einde citaat.

Ondanks deze wijze woorden zien we dat iedere keer, als er een nieuw ras of mutatie kwam, de verwachtingen torenhoog waren. Zo werd de Groot Chinchilla, naast de vleesopbrengst, met name ook voor het bont gefokt. De Witte Nieuw Zeelander werd in 1916 gefokt door W.S. Preshaw als vlees- èn

Bijlage135 bij het geïllustreerd weekblad Avicultura, omstreeks 1900: zilverbruin en zilvergrauw konijn (archief Willem Voskamp).

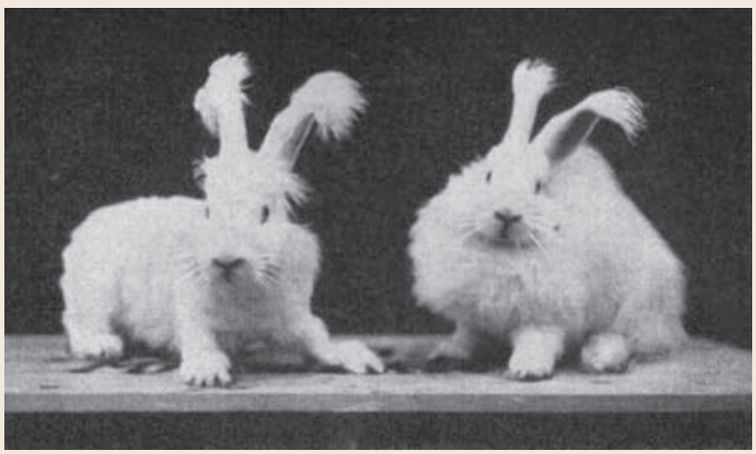

Twee geschoren Angora's (1959), links veertien dagen geleden en rechts acht weken geleden (uit het boek van Joppich).

bontleverancier. Dat geldt ook voor de Rode Nieuw Zeelander. De Gele van Bourgondië is ook een vleesras, maar ook de pels die in de ons omringende landen korter en dichter is, was en is gewild. De Zilverkonijnen zijn een echt vleesras, maar als de pels geheel doorgehaard is, is die ook geschikt om tot bont te verwerken. De in 1895 voor het eerst geshowde blauwe Wener is van oorsprong eveneens een vlees- en bontras. De Zilvervos geldt vanouds ook als een echt pelsras. De beharing is iets langer dan normaal en moet zeer dicht zijn. Een mantel van dit bont is een lust om te zien. De tekeningrassen worden minder voor de pels gefokt, al heb ik in Duitsland, waar nog veel vrouwengroepen zich met de verwerking van vellen bezig houden, prachtige producten en zelfs mantels van tekeningrassen gezien. Heel mooi zijn jassen en mantels van de vellen van Tankonijnen en Thüringers en uiteraard geldt dat ook voor de Marterkonijnen. Mits goed verwerkt is het een pracht om te zien. Dat men vroeger belang hechtte aan vlees en vel, blijkt wel uit het ontstaan van de Alaska. Heden ten dage is het een populair ras op onze shows. Oorspronkelijk wilde onder andere Max Fischer uit de Gotha de Alaskavos, als een zwart konijn met witte haartoppen. Dat lukte niet, maar de zwarte dieren die men Alaska noemde werden toch populair. Bij de Parelfeh streefde men de pels van de Siberische eekhoorn na, omdat die bontsoort destijds veel gevraagd was. Ook bij de Luchs streefde men de gelijkenis met het, in het wild levende, dier van die naam na. Dit ras was in 1919 voor het eerst te zien in Duitsland.

Ideaalbeeld van de blauwe Lotharinger en de zwarte Meissner in 1964, geschilderd door L Witzmann.

Dat alle pogingen om middels konijnen een uit het wild afkomstige bontsoort te imiteren mislukten, ligt aan de structuur van konijnenbont. Het is prima te verwerken, maar minder lang mooi en houdbaar. Veel gevraagd waren eerder de vellen van de Rex konijnen. Worden de normaalharige konijnenvellen heden ten dage nog allen kleinschalig verwerkt, bij de Rex is dat anders. In het novembernummer 2010 van het blad 'Kaninchen' vraagt de firma Fütz Wiechenkamp, Rahdenstrasze 70 te Melle om Rexvellen.

Zij betalen voor Chinchilla- en Luchsvellen € 5,-, voor Castorvellen € 4,-, voor wit, blauw, geel en zwart, alsmede voor Marterrex en Rhönrex € 3,-, voor Dalmatinerrex en alle andere Rexvellen € 2,- en voor normaalhaar vellen € 0,50.

De voorwaarde is dan dat de vellen goed opgespannen en gedroogd zijn en dat het wintervellen zijn. Ik zou bij ons niet weten waar je de vellen nog kwijt kunt, laat staan dat je er nog geld voor ontvangt. Dat was in mijn jeugd wel anders. Ik herinner mij nog goed dat in de Kersttijd de vellenkoopman door de straten ging. Zijn roep om 'hazen- en konijnenvellen' was van verre te horen. Maar ook een kat die 'opgeruimd' moest worden, werd door de koopman graag meegenomen. Als jongen kreeg ik f 1,50 voor een geschoten kat en f 1,- tot f 2,- voor een konijnenvel. Heel veel is er over de economische konijnenfokkerij niet geschreven. Wel staat vast dat de fokkerij in en rond de Tweede Wereldoorlog een enorme opleving beleefde. Na de oorlog werd met name in de toenmalige DDR nog lang veel waarde gehecht aan de productie van konijnen. Friedrich Joppich schrijft in een boek uit 1957 het volgende over de opbrengst van konijnen: vleesproducten 75 %, vellen 8 %, Angorawol 1 % en mest 16 %.

Vooral de waarde van de mest is bijzonder. Helaas zien sommigen het nu als een probleem.

In het jaar 1938 werden in heel Duitsland 28.608.000 stuks vellen aangeleverd en 48.750 kilo Angorawol. De gezamenlijke opbrengst van de konijneneconomie bedroeg in 1938 in Duitsland 120.270.000 DM. Verondersteld wordt dat het in ons land ongeveer het 12e deel is geweest. Samenvattend kunnen we stellen dat, uitgezonderd de oorlogstijd, de economische waarde gering was. Zelf herinner ik mij nog heel goed dat mijn vader een paar geiten (arbeiderskoeien) hield voor de melk. Daar gebruikten we zelf van en de rest ging naar de konijnen, die in enkele varkenshokken gehouden werden. Maar ook anno 2010 vind ik een konijnenbout nog steeds een lekkernij, temeer omdat je weet dat ze gezond zijn opgegroeid en mijn vader, inmiddels 97 jaar, doe ik er nog steeds een groot plezier mee.

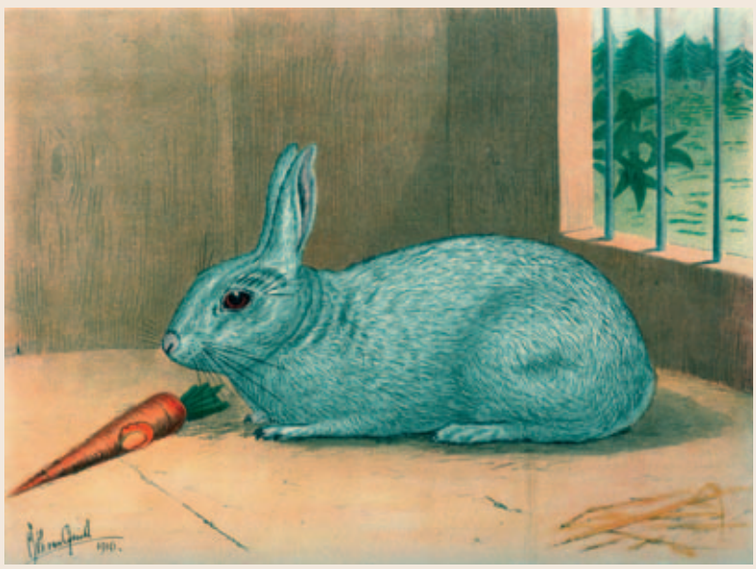

Bijlage 260 van Avicultura 15 sept 1916, no 37. Het Zilvergrijs konijn, getekend door Van Gink (archief Willem Voskamp).

Bijlage van Avicultura Kerstnummer 1932. Het castor Rexkonijn (archief VKPV Veenendaal).

De opgang van het konijn als sportras

Het konijn als sportras bestaat nog niet zo lang. Als je de literatuur er op na leest, is het maar zelden dat je iets tegen komt van voor 1900. Ook niet in boeken van Gelein, Wermer, Witkamp, Verhelst enz. Dat is ook niet zo vreemd, want onze oudste standaard is van 1907. Dat betekent dat de konijnenhouderij in ons land op grond van een standaard nu 104 jaar oud is. Ook in het eerder genoemde boek van onze grote kenner Schaedtler gaat deze er vanuit dat de raskonijnenteelt zo rond 1870-1880 begonnen is. Schaedtler grijpt in zijn boek ook terug op Duitse literatuur, als hij een aantal rassen beschrijft. Toeval of niet, maar wat wil het geval, toen ik in november 2010 gevraagd werd dit artikel te schrijven verscheen in het blad 'Kaninchen' een artikel over een bekende persoonlijkheid voor de Duitse raskonijnen geschiedenis, geschreven door Ulrich Reber. Met veel interesse heb ik zijn verhaal gelezen dat een eerbetoon is aan Karl Julius Lohr, afkomstig uit het bij Chemnitz gelegen plaatsje Kappel. Deze Lohr was soldaat in de Frans-Duitse oorlog van 1870-1871. Bij de Fransen genoten de Duitse soldaten van het voor hen tamelijk onbekende konijnenvlees. Nu komt er van oorlogen weinig goeds, maar als oorlogsbuit gingen er o.a. konijnen mee naar huis. De Duitse soldaten leerden in Frankrijk raskonijnen kennen. Thuisgekomen richtte Lohr met enige anderen op 12 april 1880 in Chemnitz de eerste Duitse konijnenvereniging op, waarvan Lohr voorzitter werd. In 1881 hielden ze al een propagandashow op een wijze, zoals we dat nu nog doen. In 1885 werd gestart met een puntenwaarderingsysteem. Dat betekent dat het nu ook zo'n 125 jaar geleden is, dat konijnen volgens een systeem met 100 punten werden beoordeeld. Echte richtlijnen, zoals een standaard, waren er nog niet en keurmeesters, zoals wij ze nu kennen ook nog niet. Kortom alles was nog in een beginstadium en er moest nog naar een eenheid gewerkt worden. Op die eerste show waren o.a. Angora's, Vlaamse Reuzen, Franse Hangoren, Russen en Zilvers aanwezig. Hoe moet je dat beoordelen? Lohr schreef daarvoor eigenhandig een

Laarzen van konijnenleer.

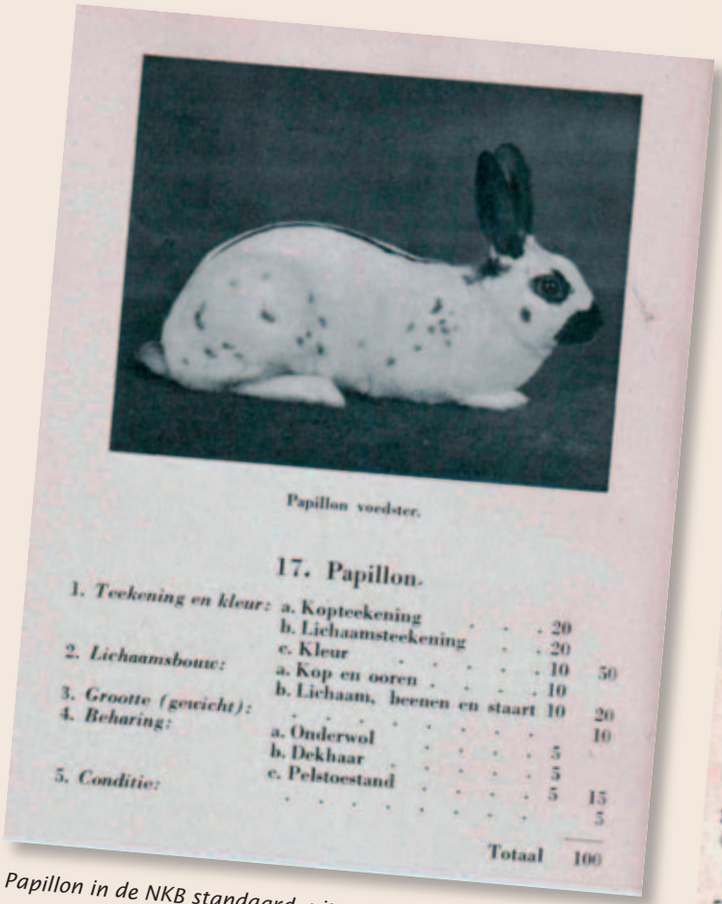

Papillon voedster.

17. Papillon.

1. *Teekening en kleur:*	a. Kopteekening	20	
	b. Lichaamsteekening	20	
	c. Kleur	10	50
2. *Lichaamsbouw:*	a. Kop en ooren	10	
	b. Lichaam, beenen en staart	10	20
3. *Grootte (gewicht):*			10
4. *Beharing:*	a. Onderwol	5	
	b. Dekhaar	5	
5. *Conditie:*	c. Pelstoestand	5	15
			5
	Totaal		100

Papillon in de NKB standaard, uitgegeven 1 mei 1940.

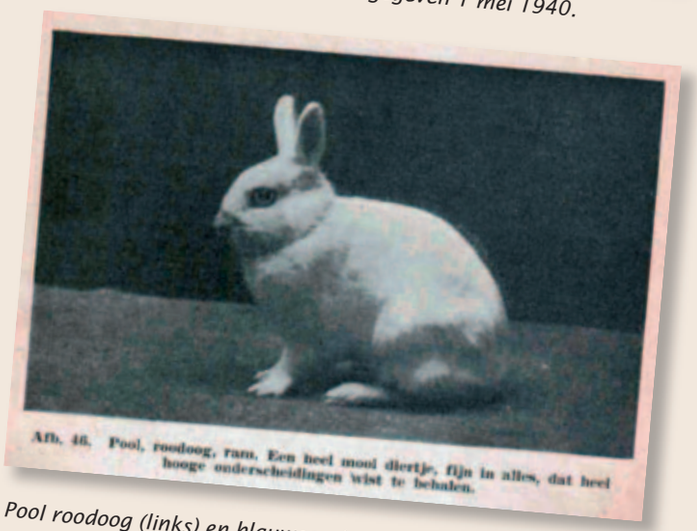

Afb. 46. Pool, roodoog, ram. Een heel mooi diertje, fijn in alles, dat heel hooge onderscheidingen wist te behalen.

Pool roodoog (links) en blauwoog (rechts) in 1942.

Japanner, ram.

13. JAPANNER. (Jp).

1. *Kleur en teekening:*	a. Zwart en roodgeel	20	
	b. Kopteekening en ooren	10	
	c. Lichaamsteekening en beenen	20	50
2. *Lichaamsbouw:*	a. Kop en ooren	10	
	b. Lichaam, beenen en staart	10	20
3. *Grootte (gewicht):*			10
4. *Beharing:*	a. Onderwol	5	
	b. Dekhaar	5	
5. *Conditie:*	c. Pelstoestand	5	15
			5
	Totaal		100

Japanner uit 1943 met de standaardbeschrijving.

Afb. 47. Pool, blauwoog, ram. Dit Poolije behoeft slechts weinig onder te doen voor de doorslag kwaliteit der rood-oog variëteit.

systeem van 100 punten. Dat is dus zonneklaar het begin geweest van de huidige rassenbeoordeling. We kunnen Lohr dan ook gerust de eer geven, dat hij de eerste was die beoordelingsrichtlijnen hanteerde en tegelijkertijd de eerste keurmeester. Spoedig ontstonden de eerste speciaalclubs voor Hangoren en Groot Lotharingers, respectievelijk in 1903 en 1906. Reeds in 1891 besloot de vereniging van Chemnitz, samen met 21 anderen, om een blad uit te geven. Ons blad en z'n voorgangers bestaat 125 jaar, maar de konijnenfokkerij is pas later beschreven. In eerste instantie had pluimvee het alleenrecht. De in 1921 gestorven Karl Lohr verdient daarom volgens Ulrich Reber een standbeeld. Ik ben van mening, dat wij Nederlandse fokkers, die gedachte kunnen steunen. Naast de Duitsers zijn ook de Engelsen reeds vroeg betrokken bij de raskonijnenfok. Daar werden in 1859 al Engelse Hangoren ingezonden. Na de Eerste Wereldoorlog werd in Engeland een ras als de Chinchilla populair en werd er druk reclame gemaakt voor de pels. Voor fokdieren werden toen hoge prijzen betaald. Spijtig was dat de markt snel verzadigd was en de prijzen zakten. Ook de Rex maakte zo'n op- en neergang mee. De grote vlucht van de rassen is van de laatste honderd jaar, met als hoogtepunten de oorlogen. Veel verenigingen zijn toen opgericht en velen zijn als sportfokkers nadien gebleven. De toenmalige NKB heeft meer dan 11.000 leden gehad. De Vlaamse Reus was één van de eerste rassen in de Nederlandse standaard. Maar ook de Lotharinger is in 1907 erkend, uiteraard als een heel andere verschijning. De Franse Hangoor is al een oud ras, in 1860 al in Frankrijk erkend. De Groot Chinchilla is ongeveer vanaf 1910 in Frankrijk en bij ons vanaf 1927 erkend. Veel jonger (bij ons) is de Witte Nieuw Zeelander, die is pas in 1958 in de standaard opgenomen. De Engelse Hangoor is één van de oudste rassen. Zo is er een bericht, daterend

Fraaie foto van een Franse hangoor, die Schaedtler kreeg van zijn vriend Joppich.

Onze Tan in de standaard van 1957.

Driekleur Hollander in 1957.

uit 1785, dat er toen al zogenaamde "Full Lops" waren. De fraaie Gele van Bourgondië is een oud ras, maar pas in 1924 als vleesras gekomen en in 1933 bij ons als sportras erkend. Vreemd genoeg is de Groot Zilver hier pas in 1927 erkend, terwijl het al een oud Frans ras uit de Champagnestreek is. In ons land was de provincie Limburg decennia lang een 'zilverbolwerk'. De Belgische haas is in 1907 erkend, daarentegen de Californian eerst in 1966. De Meissner hangoor stamt uit Meiszen en is bij ons in 1927 erkend. Dat de Wener uit Oostenrijk komt is niet vreemd, in 1893 ontstaan en in 1907 bij ons erkend. Het konijn met het afwijkende peervormige type, de Van Beveren, is in 1933 erkend. De Witte van Hotot is in mei 1940 bij ons erkend, maar werd al in 1912 in Frankrijk geshowd. De naam komt van de Franse stad Hotot (Normandië). De Zilvervos is hier pas in 1933 erkend, maar al veel eerder ontstaan in Engeland en Duitsland. De Japanner is een Frans ras en bij ons al in 1907 erkend. In 1981 is het Eksterkonijn erkend, gebracht door C. Gelein. De Rijnlander is in 1919 erkend, in Duitsland al in 1905. Volgens velen is het één van de moeilijkste, maar ook één van de fraaiste rassen. Thüringers stammen uit Waltershausen in Thüringen, erkend in 1912. De Sallander is nog heel jong en erkend in 1975, gecreëerd door Dirk Kuiper uit Olst. De Papillon, erkend in 1907, is in Frankrijk en Engeland ontstaan. De Havana is al geshowd in 1899 op Ornithophilia en erkend in 1907, het is een Nederlands ras en heette in het begin Ingemse Vuuroog. De Alaska is in 1919 erkend, de Gouwenaar in 1927 en gecreëerd door duivenfokker Spruyt. De Luchs en de Parelfeh zijn in 1927 erkend. De Rotterdammer Brinks fokte de eerste Beiges, het is de meest verdunde kleur die we bij de konijnen kennen en het ras is in 1940 erkend. De Marburger Feh is in 1972 erkend, maar is al veel ouder (1916). G.W.A. Ridderhof uit Deil begon in 1936 met 'het maken' van de Deilenaar en ze werd in 1940 erkend. De Marter is bij ons in 1933 erkend, maar kwam in 1920 al voor. De Duitse Hangoor is ontstaan met behulp van de Nederlandse hangoordwerg en is bij ons in 1936 erkend. De Rex is in 1927 erkend, in 1920 ontstaan uit een mutatie.

Voorin de twaalfde NKB standaard van 1969 werd deze foto afgebeeld van wijlen W. Wassink, als dankbare herinnering aan diens jarenlange voorzitterschap van de standaardcommissie.

Ons Marterkonijn in de standaard van 1978.

De Angora is al oud, zoals hiervoor al beschreven, en één van de eerste in onze standaard. De Satijn stamt uit Amerika, in 1930 ontstaan en in 1965 bij ons erkend. Het Voskonijn is in 1975 erkend, nadat het opnieuw 'gemaakt' werd omdat in de oorlog alle materiaal verdween. Mevrouw Berman-van Schelven kreeg de Klein Lotharinger in 1975 in Nederland erkend, maar in Oostenrijk en Tsjechië waren ze er al. In 1887 waren er al Tankonijnen, ze zijn in ons land in 1900 erkend en in 1920 was de speciaalclub er al. In 1949 is de Thrianta erkend, daarna verdween het ras, maar kwam als Saksengoud terug, later werd het weer Thrianta en in 1971 opnieuw erkend. Het Engelse ras de Hollander is in 1907 al bij ons erkend. De Hulstlander is in 1984 erkend uit een kruising van Witte Wener en Blauwoog Pool (Jac. de Graaf). Eén van de oudste rassen is de Rus, in 1854 reeds in Frankrijk erkend, in 1868 in Engeland erkend en in 1907 bij ons in de eerste standaard. Adriaan de Cock creëerde de Nederlandse hangoordwerg die in 1964 erkend is. De Pool roodoog is van Engelse afkomst en erkend in 1907. De blauwogen komen uit Saksen (Duitsland) uit een kruising van roodoog maal Hollanders en Witte Weners en erkend in 1927. De Kleurdwerg is in 1940 erkend en is een echt Nederlands ras dat in 1938 voor het eerst geshowd werd. Het kleurenscala is in de loop der jaren ontstaan en breidt zich nog steeds uit.

De standaard over een aantal jaren gezien

Geen wedstrijd zonder regels. Of dat nu tijdwaarneming, hoogte of afstandmeting is bij de diverse sporten, regels zijn overal nodig. Zo ook bij het beoordelen van konijnen. Al is het daar wel wat ingewikkelder, want we vergelijken grote- en

DWERGRASSEN

36. NEDERL. HANGOOR DWERG (NHD)

1. Lichaamsbouw	:	a. Kop en oren	25	
		b. Lichaam, benen en staart	15	40
2. Grootte (gewicht)	:			25
3. Kleur	:			15
4. Beharing	:	a. Onderwol	5	
		b. Dekhaar	5	
		c. Pelstoestand	5	15
5. Tentoonst. conditie	:			5
		Totaal		100

Hangoordwerg in 1968. Het gewicht was toen van 1,25 tot 2 kg. en de lengte van de oren in harmonie met het lichaam.

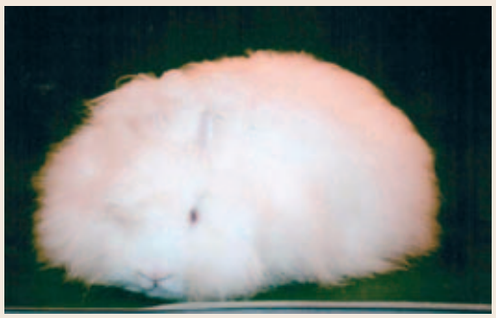

Angora anno 2010.

Thrianta op de Noordshow 2008.

Jo Vanhommerig, de te vroeg overleden voorzitter van de standaardcommissie.

dwergkonijnen, eenkleurigen en tekening, verzilverd en gepareld, maar ook wit en kleurpatroon en als klap op de vuurpijl, lang en kortharig. **We willen aan het eind van de keurdag een winnaar zien**. Persoonlijk vind ik het heel vaak appels en peren vergelijken. In de meeste landen word je dan ook geen kampioen van de show, maar kampioen in een ras, of, op kleinere shows, in een groep. Maar zolang een meerderheid van onze fokkers het huidige systeem wil behouden, doen we dat.

De regels werden in de meeste gevallen bedacht door de fokkers die een nieuw ras creëerden. De fokker heeft daarbij een doel voor ogen, van zo en zo wil ik het hebben. Vervolgens stelt een standaardcommissie vast of het juist is wat de fokker wil. Zo is het lange tijd geweest. In onze tijd bepaalt een speciaalclub mede het doel, vooral als het een nieuwe kleur op een bestaand ras is. Feit is wel dat iedere fokker het recht heeft wat nieuws of wat anders te 'brengen', zoals dat zo mooi heet. Regels zijn aan verandering onderhevig, al naar gelang veranderingen in een ras, of een andere zienswijze. Zo kan een standaardcommissie ook zelf met aanpassingen komen. Zij bewaakt de kwaliteit van een ras en let op verbeteringen, of constateren verslechteringen. Als een ras in kwaliteit flink vooruit gaat, kan de norm (regel) aangepast worden. Voorbeeld: onze Polen en Kleurdwergen hadden 50 jaar geleden een geheel ander type, ze waren veel langer van lichaam. Nu willen we twee cirkels, vroeger waren dat er drie als we de bouw weergeven. Vroeger mocht een aalstreep onderbroken zijn, nu is het een zware fout! Vroeger keurden we enkel op predikaten, nu op predikaat én punten, om maar een verandering van de laatste jaren te noemen.

De standaard

In het kort zal ik de standaarduitgaven van de laatste honderd jaar behandelen. Onze oudste is van 1907.

Wat opvalt is dat er wel een puntenschaal in staat, maar dan van zes posities bij Vlaamse Reuzen en maar vijf bij het Lotharinger reuzenkonijn. Het gewicht kreeg bij een Vlaam van 9 kilo 30 punten en bij een Lotharinger van 7 kilo eveneens 30 punten. In die standaard werd bij alle rassen veel waarde aan de vleesopbrengst gegeven. Verder is opvallend dat veel verenigingen, zoals Ornithophilia, aan die standaard meewerkten. Kijk ik in een oud boekje over de Lotharinger, geschreven door L.H. Hamaker en uitgegeven door Misset in (1939?) dan zien we de geweldige veranderingen in ongeveer 30 jaar. In de standaard van 1911 zijn nog weinig veranderingen, zij het, dat het aantal meewerkende verenigingen is uitgebreid en het aantal rassen van 15 naar 17 gaat. De blauwe Wener behoorde nog tot de grote rassen. Bij 5,5 kilo kreeg dit ras de volle 20 punten voor gewicht. Het minimumgewicht was 3 kilo, met 10 punten. De standaarduitgaven van 1927 en 1929 geven eveneens een beeld te zien van het gestaag uitbreiden van de rassen (zie lijst erkenningen hierboven). In 1933 werd de standaard weer flink uitgebreid, “Het tekent zo duidelijk de vooruitgang”, zo schrijft de commissie. In 1940 kwamen er weer rassen bij o.a. de Hotot en de blauwe en gele Marterkonijnen. Voorzitter was toen Fr. C. Schaedtler en secretaris L. Hamaker. De voorzitter vanaf het eerste uur, Joh. H. van Piggelen, was toen al van het toneel verdwenen. Een andere van het eerste uur, te weten K. van Olst (secr./penningmeester.), wordt o.a. voor zijn vele verdiensten 'voor de reuzenrassen' en het schrijven van het boekje “Weten en kunnen”, bedankt door grootmeester C.S.Th. van Gink.
Opvallend waren de 40 punten voor 'kleurzuiverheid'. De overgang van vleesproducent naar sportras is dan duidelijk zichtbaar. De standaard van 1943 kent 37 rassen. Bij de Japanner nog 5 posities en heel opvallend wordt dan ook de blauwgele Japanner besproken. Overigens hoorde ik pas van Jan Vijfvinkel dat hij er een heel aantal gezien had op een show te Eupen (België 2010). In 1943 kwam een prachtig boek over de Franse hangoor uit bij Misset, geschreven door Schaedtler. Opvallend in dat boekje zijn de nauwe contacten tussen Schaedtler en zijn Duitse vriend Joppich. Schaedtler citeert ook een andere Duitse grootheid namelijk Nachtsheim als hij schrijft: “Het hangen van de oren was één der eerste domesticatiekenmerken, het had geen nutwaarde maar kreeg wel liefhebbers”. In 1958 is A. v.d. Broek secretaris van de standaardcommissie, we hebben dan 37 rassen. In 1963 zien we Coen Gelein in de commissie, het aantal rassen is nog steeds 37, maar er komen wel zo nu en dan kleuren bij. De posities bij o.a. het Tankonijn bestaan uit vijf stuks, te weten:

1. lichaamsbouw en type	20
2. tekening (tan)	30
3. kleur (zwart)	30
4. beharing	15
5. tentoonstellingsconditie	5
	100

In 1969 wordt de standaard uitgegeven door drukkerij Van Spijk in plaats van Misset (Limburgse invloed?). Adr. de Cock is dan secretaris en J. Rol voorzitter. Het aantal rassen is dan 38, de Satijn is er dan bijgekomen. De Nederlandse hangoordwerg staat er dan nog heel anders bij dan anno 2011. In 1976 is Dirk Kuiper voorzitter en Wermer secretaris. We hebben dan inmiddels 46 rassen o.a. de Sallander en Klein Lotharinger zijn dan ten tonele gevoerd. Kleurenfoto's hebben we dan nog niet. In

Jo Vanhommerig en mevrouw Berman tijdens de eindkeuring bij de Rijnlander en Japannerclub.

Kleurdwerg middenkleur marter, eigenaar Co Korsuize.

Een Rusdwerg van hoge kwaliteit, gezien in 2008.

Van Angorawol en -vellen maakt men in Duitsland prachtige producten.

De vroegere secretaris van de standaardcommissie Roel van den Assem (R) bestudeert de oogkleur van een Pool.

de uitgave van 1978 is er weinig veranderd, zelfs de voorplaat niet. Dan zijn er inmiddels wel bij alle rassen 7 posities. Het is dan duidelijk zichtbaar dat de eenheid in het keuren een stimulans krijgt. In 1984 zijn er 49 rassen. Dirk Kuiper is nog voorzitter en ik mag mezelf inmiddels keurmeester noemen. Twee leden van de standaardcommissie t.w. Hannema en Hanekamp zijn er sinds de vorige uitgave niet meer bij. Ik zie Piet Oosterloo en Joop Zuidervliet als nieuwelingen. De standaarduitgave 1987 is de vijftiende druk. In deze standaard is rekening gehouden met Europese afspraken, schrijft voorzitter Kuiper. Er is dan al sprake van periodiek overleg tussen de landen. Het uitbreiden van het kleurenpalet gaat gewoon door, zo ook de haaskleur bij de Weners.

Deze witte Rex anno 2008 uit Amsterdam, geeft de kwaliteit van het ras goed weer.

Dalmatiner Rexdwerg anno 2008.

In 1990 is Jo Vanhommerig inmiddels voorzitter, Dirk Kuiper supervisor en Roel van den Assem secretaris. Er zijn bij een aantal rassen weer diverse aanpassingen gedaan m.b.t. kleur, tekening, pels, orenmaat en gewicht. Het is een echt boekwerk geworden. In 1998 verschijnt de 17e druk onder leiding van Vanhommerig. Door allerlei oorzaken is Coen Gelein dan uit de commissie verdwenen en Jo Qualm is er dan bij, voor o.a. de cavia's en kleine knagers.
Het aantal rassen is nog 49, intussen wel met wat 'A' nummers en de afbeeldingen zijn allemaal in kleur, wat meer duidelijkheid brengt. De standaard van 2007 is de tweede die losbladig en in boekvorm verschijnt. Voorzitter is dan Piet van Lune. Door het losbladige systeem zijn er tussentijds aanvullingen verschenen die ingepast kunnen worden.

Deze standaard is zeer vernieuwend, o.a. door een zeer uitgebreide omschrijving van type en bouw, compleet met een overzicht in optisch aanzicht (cirkels). Rinus Verhelst, die eveneens een aantal jaren deel uitmaakte van de commissie, heeft hier een duidelijk stempel opgedrukt. Deze commissie viel echter door allerlei redenen weer uiteen, maar heeft wel een zeer vernieuwende standaard nagelaten met veel meer nadruk op type, bouw, benen en stelling. Ongetwijfeld zal die insteek op termijn leiden tot een betere presentatie van onze rassen op de keurtafel en daardoor bijdragen aan een verdere verandering bij het konijn, van enkel nutras tot de sportdieren die we nu bewonderen. Anno 2011 bestaat de standaardcommissie uit voorzitter Roel Schraa, als opvolger van Jo Vanhommerig, Jan Vijfvinkel, secretaris en de leden Piet van Lune, Martin Kok en Henri van Weelden.

Tot slot

De opdracht van Kleindier Magazine was om een overzicht te geven van 125 jaar konijnengeschiedenis. Kort is het niet geworden, omdat er heel veel te vertellen is over die één en een kwart eeuw. We hebben een aantal thema's 'bij de kop' gehad. Als Kleindier Magazine gaan we door met publicaties van allerlei aard zoals interviews, rasbesprekingen, ziektes, standaardaangelegenheden enzovoort. Toch moeten we niet vergeten dat ons konijn ook zeer goed en smakelijk vlees levert. Onze ouders waardeerden dat meer dan de huidige generatie. Daarom hier een recept uit een boekje van mevrouw M. Scholten, uitgegeven door Misset.

Gebraden konijn met rode wijnsaus

Alvorens tot het braden van het konijn wordt overgegaan, legt men haar een paar dagen in een marinade van rode wijn. Voor deze marinade wordt dus geen azijn, maar wijn gebruikt. Verder worden ook hier de verschillende stoffen van de aroma toegevoegd. Het gemarineerde konijn wordt goed afgedroogd, waarna het braden in z'n geheel, of aan stukken, kan beginnen. Als het konijn gaar is, wordt het uit de braadpan genomen om het braadvet te verhitten en flink los te roeren. De gebruikte marinade wordt 'gepasseerd', waarna deze dient bij het blussen van het verhitte vet. Breng dit alles onder voortdurend roeren aan de kook en gebruik dan wat aangemaakt aardappelmeel voor het binden van de saus. Zo nodig wat extra rode wijn toevoegen en een klein beetje citroensap, met wat gehakte peterselie. Zacht gebakken aardappeltjes en diverse groenten passen er prima bij.
Eet smakelijk en hopelijk heeft u aan dit historisch verhaal enig plezier beleefd.

Adres van den Secretaris van de Ned. Ver. van fokkers van Angora-konijnen:

L. H. HAMAKER

Leidsche Vaart 544 :: Haarlem.

Met groote waardering aangeboden aan de Hfd. Kommissie van het Rijksvoorlichtingsinstituut voor de Pluimveeteelt de Heer Lagen

Moge dit boekje voor Uw Instituut aanleiding geven, om ook ons mooie, nuttige ras aan Uw collectie toe te wegen!

Heemskerk, 29 Juni 1944

H. Rozendaal.

Persoonlijke boodschap van schrijver H. Rozendaal bij de aanbieding van zijn boekje over de Angorafokkerij aan de secretaris van de Angoraclub L. Hamaker in 1944.